

Шевченко Юлія Олександрівна
студентка 3-го курсу судово-адміністративного факультету
Національного університету «Одеська юридична академія»

ЗАБОРОНА ПОЛІТИЧНИХ ПАРТІЙ ЯК СКЛАДНИК КОНЦЕПЦІЇ ВОЙОВНИЧОЇ ДЕМОКРАТІЇ

Законодавча влада є однією з трьох гілок державної влади, з огляду на що вона має визначальну роль у процесі державотворення та змін у нашому суспільстві як у цілому, так і в умовах воєнного стану зокрема.

Передусім слід зазначити, що означає концепція войовничої демократії. Під нею варто розуміти таку ідею, яка має на меті боротьбу проти зловживання демократією, радикальних політичних партій і тероризму.

Оформлення цієї концепції відбулось у 1937 році після публікації знакової праці Карла Лоевентштейна, німецького філософа та вченого з конституційного права. Він визначив три основні фактори, які загрожують демократії:

«1) демократія вразлива через внутрішню структуру, яка побудована на компромісі;

2) народовладдя дає конституційні свободи навіть своїм найзапеклішим ворогам. Виходячи з цього свобода слова та асоціацій дає можливість розповсюджувати антидемократичну пропаганду та мати такі цілі;

3) вона дозволяє тим об'єднанням, які вороже ставляться до демократичних стандартів, зруйнувати демократичний лад після здобуття влади» [1].

Зважаючи на це, демократія має полишити своє нейтральне ставлення до таких антидемократичних партій та протидіяти тим партіям, що загрожують її існуванню. Щодо функціонального розуміння цієї концепції, вона може бути визначена так: «Войовничу демократію можна розуміти як перелік процедур для визнання політичних партій, чий програмні цілі не відповідають основоположним принципам демократії або які відкрито виступають за їх знищення – незаконними»[1].

Витоки войовничої демократії в міжнародному праві можна простежити до практики Європейського суду з прав людини. Починаючи з перших справ про розпуск партії, Європейський суд з прав люди-

ни тлумачив кордони політичних партій у термінах концепції воєнничої демократії. Зокрема, ЄСПЛ застосував основні положення концепції для обґрунтування свого рішення про розпуск політичної партії: засоби, які використовуються політичними силами для досягнення своїх цілей, мають бути цілком мирними; цілі партії, процес досягнення цілі та результат повинні відповідати основним принципам демократії [2].

Тож логічно, що прийнятий Верховною Радою 3 травня 2022 року Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо заборони політичних партій» [3], який у ЗМІ називають законом про заборону проросійських партій, є складовою такої концепції.

У результаті підписання такого закону з'явилися нові критерії для обмеження права на участь у політичних партіях і внесено зміни до відповідного Закону «Про політичні партії в Україні», стаття 5 якого отримала пункти, за якими забороняється «утворення і діяльність об'єднань, цілі або дії яких спрямовані на виправдовування або визнання правомірною агресії російської федерації проти України, у тому числі й глорифікацію осіб, які здійснювали або здійснюють збройну агресію проти України» [4].

Які ж складники воєнничої демократії ми можемо бачити в цих змінах?

По-перше, діяльність таких партій є прямою загрозою для функціонування демократичного суспільства, через підконтрольність іншій державі, яка хоче ескалувати територію України.

По-друге, значна кількість таких партій та голоси «проти» депутатів, що сповідують ідеї сепаратизму, можуть зупинити процеси голосування за нові закони, які мають важливе значення.

По-третє, така заборона призведе до очищення структури законодавчої влади та оновлення її новими патріотично налаштованими особистостями.

Отже, заборона проросійських партій є складником воєнничої демократії, за допомогою якої можна стабілізувати суспільство у такий складний час та отримати методи превентивного контролю щодо створення нових маніпулятивних структур.

Список використаних джерел

1. Cliteur and Rijpkema, «The Foundations of Militant Democracy,» 228–241.

2. Справа Yazar et al v. Turkey, Apps. 22723/93, 22724/93, 22725/93, Європейський суд з прав людини (9 липня 2002). URL: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-60416> (дата звернення: 29.05.2022).

3. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо заборони політичних партій : Закон України від 03.05.2022 р. № 2243-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2243-IX#Text> (дата звернення: 29.05.2022).

4. Про політичні партії в Україні : Закон України від 05.04.2001 № 2365-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2365-14#n28> (дата звернення: 29.05.2022).

Науковий керівник: к.ю.н., асистент, Батан Ю. Д.